

FƏRMAN KƏRİMZADƏNİN TARİXİ ROMANLARI

Azərbaycanın görkəmli yazıçılarından biri olan Fərman Kərimzadə məzmunlu və orijinal tarixi romanlar müəllifidir. Tanınmış nasirin əsərləri böyük oxucu rəğbəti qazanmışdır. Ədib yaradıcılığa gənc yaşlarından başlamış, bir-birinin ardınca maraqlı əsərlər yaratmışdır. Bu məqalədə Fərman Kərimzadənin tarixi romanları sırasında xüsusi yeri olan “Qarlı aşırım” və “Xudafərin körpüsü” əsərlərindən bəhs edəcəyik. Əvvəlcə yazıcının bioqrafiyasına qısa nəzər salaq.

Fərman İsmayıl oğlu Kərimov 1937-ci il martın 3-də Ermənistanın Vedi rayonunun Böyük Vedi kəndində anadan olmuşdur. 1944-1951-ci illərdə ibtidai təhsilini kənddə almış, 1949-cu ildə doğma kəndindən zorla çıxarılaraq, Azərbaycanın Beyləqan (keçmiş Jdanov) rayonuna deportasiya olunmuşdur. 1954-cü ildən orta məktəbin yuxarı siniflərini Beyləqan rayonunun Sahsevən kəndində bitirmişdir. 1955-1960-cı illərdə Əzim Əzimzadə adına Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Məktəbində təhsil almışdır. 1962-1965-ci illərdə İsmayıl və Beyləqan rayonlarında orta məktəb müəllimi kimi fəaliyyət göstərmiş, 1962-1965-ci illərdə “Yüksəlis” rayon qəzeti redaksiyasında ədəbi işçi, şöbə müdiri, məsul katib işləmişdir. 1965-1967-ci illərdə Moskvada Ümumittifaq Kinematografiya İnstitutunun ssenari fakültəsində kurs bitirmişdir. 1966-1970-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilisləri Komitəsində tərcüməçi, böyük redaktor, “Abseron”, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetlərinin redaksiyasında şöbə müdiri, ədəbi işçi, 1970-1977-ci illərdə C.Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında kollegiya üzvü, 1977-1980-ci illərdə “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinin xüsusi müxbiri olmuşdur. 1980-1981-ci illərdə Süvəlan Yaradıcılıq Evinin direktoru işləmişdir. 1958-ci ildə “41 nömrəli ayaqqabı” adlı hekayəsi isiq üzü görmüşdür. “Sonuncu eksponat” adlı ilk kitabı 1963-cü ildə nəşr olunmuşdur. 1967-ci ildə “Qarlı aşırım” tarixi romanı Fərman Kərimzadəyə böyük oxucu rəğbəti qazandırmışdır. Bundan sonra o, 70-80-ci illərdə “Oğuz qəbrı”, “Qırmızı zirvə”, “Xudafərin körpüsü”, “Caldıran döyüşü”, “Təbriz namusu”, “Qoca qartalın ölümü” və s. kimi əsərlərini tamamlamışdır.

Ədibin bütün əsərləri oxucular tərəfindən maraqla qarşılanırsa da, tarixi romanlar bu sıvahıda xüsusi yer tutur. Roman — yazılı ədəbiyyatın və epik növün ən irihəcmli janrıdır. Tarixi şəxsiyyətlərlə, onların həyat və fəaliyyətinin təsviri ilə bağlı olan romanlara tarixi roman deyilir.

A.N.Pautnik tarixi romanlar haqqında belə yazırdı: “Tarixi roman keçmiş tarixi ardıcılıqla təsvir etməkdir. Janrın tələbi tarixi sənədlərə əsaslanmaq, olmuş tarixi hadisələri və şəxsləri müasir tələblər baxımından əks etdirməkdir”.

Hegel isə yazırdı: “Tarixçi, həqiqətdən də baş verməmiş hadisələri nə qədər təsvir etməyə çalışırsa çalışsın, o, bu rəngarəng hadisələr və xarakterlər məzmununu öz təsəvvürlərinə daxil etməyə və ruhən onu canlandırmağa məcburdur. Belə bir təkrar yaradılış zamanı o ayrı-ayrı detalların dəqiqliyi ilə vətənməyi bacarmayacaq, eyni zamanda bütün dərk edilənləri səliqəyə salmaq və tərtib etmək, bu zaman ayrı-ayrı xüsusiyyətləri, rəftarları, əməlləri, hadisələri elə bir şəkildə ümumiləşdirmək və qruplaşdırmaq istəyəcək ki, bir tərəfdən bizim gözlərimizin önündə millətin, zamanın, zahiri şərtlərin, hərəkət edən individlərin daxili böyüklüyü və yaxud zəriflikləri aydın obrazlı şəkildə canlansın, digər tərəfdən isə ayrı-ayrı hissələrdə xalqın tarixi əhəmiyyətli hansısa hadisəsi ilə qarşılıqlı əlaqə açıq-aydın şəkildə görünsün.”

Filologiya elmləri doktoru Yavuz Axundlu ədib haqqında yazırdı: “Fərman Kərimzadənin tarixi romanları çağdaş Azərbaycan nəsrində janrın potensial imkanlarının genişliyini sübut edirdi. Onu bir yazıçı kimi şöhrətləndirən də onun tarixi romanları olmuşdur.”

Fərman Kərimzadənin “Qarlı aşırım” adlı tarixi romanı 1967-ci ildə nəşr olunmuşdur. Bu əsər ona böyük oxucu rəğbəti qazandırmışdır. Əsərdə sinfi mübarizənin kəskin xarakter aldığı 30-cu illər kəndinin canlı mənzərəsi – panoramı verilmişdir. Bu roman əsasında 1972-ci ildə müəllifin ssenarisi ilə rejissor Kamil Rüstəmbəyov “Axırıncı aşırım” filmi çəkilmişdir. “Qarlı aşırım”ı çap etdirəndə Fərman Kərimzadənin 30, bu əsərin əsasında “Axırıncı aşırım” bədii filmi ekranlara çıxanda isə 33 yaşında idi. Azərbaycan kinosunun incilərindən hesab edilən “Axırıncı aşırım” filmində əsas rollarda Həsən Məmmədov, Adil İsgəndərov, Məlik Dadaşov, Hamlet Xanizadə, Həsənağa Turabov, Şəmsi Bədəlbəyli, Tamilla Rüstəmov, Şahmar Ələkbərov və digər tanınmış sənətkarlar çəkilmişlər. Film 1972-ci ildə Tiflisdə keçirilən V Ümumittifaq kinofestivalında iştirak etmişdir. Adil İsgəndərov (Kərbəlayı) və Həsən Məmmədov (Abbasqulu bəy) “ən yaxşı kişi rolu”na görə mükafata layiq görülmüşdülər.

“Qarlı aşırım” üç hissədən ibarətdir: “Qarlı aşırım”, “Oğuz qəbrı” və “Qırmızı zirvə”. Əsərdə kollektivləşmə illərinin, sinfi mübarizənin tarixən dramatik və gərgin dövrünün ab-havası gərcəkləndirilmişdir.

Yazıçı əsərdə zəngin xarakterlər qalereyası yaratmışdır. Abbasqulu bəy Sadlinski, Xəlil, Sıxəlioğlu, Sabanzadə, Talıbov, Kərbəlayı İsmayıl, Qəmlə kimi surətlərin fonunda qarşı-qarşıya duran iki cəbhənin mübarizəsi real səhnələrlə işıqlandırılmışdır.

Yazıçı Təranə Vahid bu əsəri araşdırarkən belə qeyd edirdi: “Qırmızı ilğımın puç və əfsanə olduğunu yazıçı fəhmi ilə çoxlarından əvvəl Fərman Kərimzadə duymuşdu. Yazıçı “Qarlı aşırım” romanı ilə aldanmış insan selini dayandırır bəylikdən köləliyə sürüklənən bir xalqa aşırımın o üzündəki həqiqəti göstərirdi...”

Professor Yaşar Qarayev isə bu tarixi əsər haqqında fikrini belə ifadə etmişdi: “Fərman Kərimzadənin “Qarlı aşırım”ı ölüm, qorxaqlıq və onların hər ikisindən ucada duran insan və onun ləyaqəti barədə ibrətli hekayədir. Konkret inqilabi – tarixi motiv burada məhz ümumbəşəri əxlaq və mənəviyyat problemlərini səviyyəsinə qalxa bilir.”

Əsərin əsas surətlərindən biri olan Kərbəlayı İsmayıl – nəslin böyüyü, uzaq və ucqar dağ obasının qeyri-məhdud hakimi və sahibkarı, elin – “patriarxal icmanın” nüfuzlu atası elliklə kollektivləşməyə, kənddə sovet hakimiyyətinə müharibə

elan edir. Bildiyimiz kimi, 30-cu illərdə, kolxoz quruculuğu illərində Azərbaycanın bir çox rayon və kəndlərində bu quruculuğa qarşı çıxanlar – qolçomaqlar var idi, vəni onlar kasıb kəndli ilə birləşib, öz var-dövlətlərini itirmək istəmirdilər. Bunlar əsasən, bəylər, varlı tacir və kəndxudalar idilər. Kərbəlayı İsmayıl da belələrindəndir. Onun fikrincə, dünən qarısında cörək verib böyütdüyü “gədə-güdə” ilə o bir ola bilməz. Əsərdə Qəmlodan fərqli olaraq, Kərbəlayı İsmayıl öz mərdliyi ilə oxucuda rəğbət hissi oyadır. Lakin Kərbəlayı surəti təkcə bu keyfiyyətlərlə tamamlanmışdır. Qəddarlıq, zülmkarlıq bu keyfiyyətləri tamamlayır. Məhz buna görədir ki, Kərbəlayı İsmayıl günahsız insanların qanının tökülməsinə razıdır, lakin təslim olmağı öz “kisilik qüruru”na sığışdırma bilmir, ölməyi, öldürməyi üstün tutur. Kərbəlayı İsmayılın səhvi bundadır ki, o, Qəmlə kimi amansız bir adamı özbaşına buraxmış, o isə qırğınlar törədir, günahsız qanlar axıdır.

Əsər və onun əsasında çəkilən film haqqında aparılan araşdırmalarla tanış olanda görürük ki, əsər heç də cəmiyyətdə birmənalı qarşılanmayıb. Film ekranlara çıxandan sonra yazıçı təhdidlərlə üzləşir. Qəmlonun mənfəi obrazda verilməsi qəbul edilmir. Əslində Qəmlə kimdir? Bütün bunları nəzərə alaraq Azərbaycan televiziyasının “Səyyah” verilişi keçmiş işıq salmağa çalışdı. Qəmlə (əsl adı Qəmbəralı) Tərtər rayonunun Göbəktələ kəndində yaşamışdır. Verilişin aparıcısı Qəmlonun ailəsini tapıb onlarla söhbət etmişdi. Onun oğlu, qızı, qardaşı oğlu Qəmlə haqqında danışmışdılar. Oğlu, İsmayıl İbrahim Qəmbəralı oğlu: “... mənim atam qəhrəman idi. Sovet dövründə onu düşmən kimi qələmə veriblər. Ancaq Qəmlə erməniyə düşmən idi, bizə yox. Heç kimə pislik etməyib, bacardığı qədər hamıya yaxşılıq edib. Abbasqulu bəy ilə dost olublar, bir yerdə böyüyüblər. Abbasqulu bəyi Qəmlə öldürməyib. Bu Sovetin DTK-sının işi idi. Həm də burada erməni əli var idi. Çünki Abbasqulu bəyin başı, Qəmlonun isə qolunun gücü onlara mane olurdu. Qəmlonun ölümü bayram günü olub, öz kəndçilərimizin əli ilə. Kiminə vəzifə, kiminə pul təklif edərək onları bu işə cəlb ediblər. Şirali adlı biri onu bayram günü evinə qonaq çağırır. O da silahsız gedir. Anam ona xəncərini götürməyi məsləhət görəndə Qəmlə qulaq asmır. Qonaq gəldiyi evdə 17 nəfər olur. Yeyib-içdikdən sonra qarışıqlıq çıxarıb onu öldürürlər.”

Elə həmin verilişin aparıcısı Kərbəlayı İsmayılın nəvələri ilə də görüşüb. Onlar deyiblər ki, babamız Şura hökumətinə qarşı vuruşub, onu qəbul etməyib. Təqib olunduğunu görüb Araz vasitəsi Türkiyənin İqdir vilayətinə keçir. Ona görə də onun bütün oğullarını əvvəl həbs edib, sonra isə öldürüblər. Yalnız bir oğlunu ailəsi ilə birlikdə Qazaxıstana sürgün edirlər.

Sovet imperiyası dövrü tariximiz təhrif olunurdu. Bu elə bir dövr idi ki, F.Kərimzadə günahı Qəmlonun üstünə atmaq məcburiyyətində idi.

Bu mövzu ilə bağlı jurnalist araşdırmalarının birində belə bir qeydə rast gəldik: “Həmin dövrdə müəllifin iştirakı ilə keçirilən görüş-diskussiyaların birində biz də iştirak edirdik. F.Kərimzadə söhbət əsnasında artıq-əskik heç nə yazmadığını, Qəmlə necə olubsa, elə də qələmə aldığını bildirdi: “Kərbəlayı İsmayıl, Qəmlə xalqımızın namuslu övladları olub... Əsəri onlar itib-batmasın deyər yazmışam...”

Romanda əsas surətlərdən biri də zadegan, əsilzadə mənşəyindən olan, lakin sonralar bolşevizmi qəbul etmiş daxili alçınablıq və cəsurluğu ilə seçilən Abbasqulu bəy Şadlinskidir. Partiya komitəsinin katibi Şabanzadə başına silahlı dəstə toplayıb – “Şura hökumətini tanıyıram”, - deyən Kərbəlayı İsmayıl ilə danışmalar aparmağı Abbasqulu bəyə tapşırmağı qərara alır. Abbasqulu bəy nəyin bahasına olursa olsun Kərbəlayı İsmayıl ilə danışmaq, onu tabe etməyə çalışmaq, nahaq qan, vətəndaş qırğınının qarşısını almaq istəyirdi. O, çox qürurlu, mərd, zəhmli adamdır. Hətta Abbasqulu bəyden daim şübhəli olan Talibov belə onun zəhmətinə heyran olur. Kərbəlayı ilə danışmalar zamanı Abbasqulu bəy başa düşür ki, onu fikrindən döndərmək mümkün olmayacaq və buna görə də özünü qınayır. Abbasqulu bəy ölümqabağı belə hər şeyin bitdiyini çox yaxşı bilirdi, düşmən qabağında əylimirdi, mərdanə onların qabağına çıxırdı. Onun ölümü hamının, hətta düşmənlərinin belə ürəyini dağlayırdı. Əsərdə olan digər surətlərdən Talibov, Xəlil, Şabanzadə, Məhərrəm, Bəylər, Şixəlioğlu, Şirəli kimi surətləri misal gətirmək olar. Lakin surətlər bunlarla bitmir. Romanda ədib bol və rəngarəng surətlər qələreyası yaratmışdır.

Müəllifin tarixi romanları içərisində özünəməxsusluğu ilə seçilən, bu gün də maraqla oxunan “Xudafərin körpüsü” dilogiyasıdır. Bu dilogiyanın ümumi adıdır. Dilogiyanın ikinci kitabı isə “Çaldıran döyüşü” adlanır. Yazıçı bu əsərlərində oxucunu tarixi keçmişlə üzləşdirir, müxtəlif dövrlərə, ölkələrə aparır, müxtəlif insan taleləri, onların daxili aləmlərinin incəlikləri ilə tanış edir. Bu roman oxucunu orta əsr Azərbaycan həyatının həyəcanlı səhnələri ilə qarşılaşdırır. “Xudafərin körpüsü” dilogiyasında Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi və qüdrətli sərkərdəsi Şah İsmayılın bir şəxsiyyət kimi yetişib formalaşmasında xüsusi rolunu oynayan XV əsrin axırı və XVI əsrin əvvəllərində baş vermiş tarixi hadisələr canlandırılmışdır. Əsərin əsas obrazı İsmayıldır. Onun arzu, istək və düşüncələri Azərbaycan xalqının arzu, istək və düşüncələridir. Elə bu səbəbdən də İsmayılın mübarizəsinə bütün xalq qoşulur. O, çətinliklər, dəhşətli təhlükələr qarşısında titrəmir, ölkənin birliyi, gələcəyi uğrunda cəsarətlə mübarizə aparır. Yazıçı Şah İsmayılın hakimiyyətə gəlişinin son dərəcə məşəqqətli olduğunu, bu çətinliklərin təsəvvür etdiyimizdən qat-qat artıq olduğunu yeni faktlar əsasında göstərir.

F.e.n. O. Kazımov İsmayılın “Zamanın sahibi” adlandırılmasını belə əsaslandırır: “...hədsiz maneə və qurbanlara baxmayaraq, zaman özü İsmayılı qoruyub saxlamış, hazırladığı, yetişdirdiyi böyük ideyanı həyata keçirmək səlahiyyətini ona tapşırılmışdır.”

Şah İsmayılın arzusu Vətəni bütöv görmək, Araz üzərindəki Xudafərinin sağ və sol tərəflərində nəfəs-nəfəsə dayanmış sərhədləri yox etmək idi. Bildiyimiz kimi, böyük sərkərdə həm də istedadlı şair idi. O, Azərbaycan dilinin hüdudsuz imkanlarını üzə çıxarmaq üçün əlindən gələni əsirgəmədi.

Əsərdə “qoca siyasətçi” Şirvanşah Fərrux Yasarla gənc İsmayılın əks fikirləri belə qarşılaşdırılır. Fərrux Yasar Gödək Əhmədin öldürülməsindən istifadə edərək Azərbaycan torpaqlarını parçalamaq, Şirvan torpaqlarını Qarabağ hesabına genişləndirmək istəyir: “Mənə Qarabağ lazımdır, cəhənnəm olsun Qaradağ, cəhənnəm olsun Təbriz, cəhənnəm olsun Ərdəbil, Əhər, Mişkin, Marağa, Xoy, Mərənd”. İsmail ilk yürüşü zamanı Xudafərinin tağlarını sayaraq düşünür: “Bu tağlar mənim yaşım qədərdir. Görünür, bu, yaxşı əlamətdir. İlk dəfədir ki, Xudafərinə keçirəm. Bu yol həmişə açıq olsun. Qaradağ Qarabağa, Qarabağ Şirvana qarşısın.” O bu arzunu həyata keçirmək üçün qızılbaş bayrağı altında on beş il gecə-gündüz qılınc çalır, Şirvanı, Dərbəndi, Bakını, Qarabağı Azərbaycanın cənub vilayətləri ilə birləşdirərək, qüdrətli bir dövlət yaradır.

İsmayıl tarixdə olduğu kimi romanda da ağıllı və istedadlıdır. Yaşının az olmasına baxmayaraq o, müdrük qoca mürüdləri mat qoyacaq bir zəka sahibidir. İlk yürüşlərindən birində Şirvanı təslim edib, Güllüstan qalasını xeyli müddət ala bilmədikdə onun "İndi mən sizdən soruşuram, bizə hara lazımdır? Güllüstan, ya Azərbaycan?" sözləri Hüseyn bəy Lələnin də, qoşun başçılarından da ağıllı işıqlandırır. Neçə döyüşlər görmüş, qılınc çalib ad çıxaran sərkərdələr Kür çayını keçməyə cürət etmədikdə, birinci o özü atını çaya salıb, o taya keçir və ordunu cəsarətləndirib, ardınca aparır.

F. Kərimzadə Şah İsmayılın fəaliyyətinin hər anını mənalandırmağa çalışmış, onun bir sıra mənəvi keyfiyyətlərini yüksək səviyyədə əks etdirə bilmişdir. Şah İsmayıl rüşvət, rüşvətçilik, əliyriliyin düşmənidir. O, rüşvət aldığına görə ölkənin qazısı və sədri Məhəmməd Kaşini qızıl pullarla birlikdə asdırır, bu murdar pulları xəzinə pullarına qarışdırmağı rəva bilmir.

İsmayıl eyni zamanda mehriban və qayğıküşdür. Murada qayğısı, Tacibəyimə, Bəhrüzəyə, Bağdadda tapdığı kəni Səkinəyə mehribanlılığı onun insani cizgilərini əks etdirir.

Hər yazıçı, şair, sənətkar yaratdığı əsərlərində öz arzularını canlandırmağa, oxucuya çatdırmağa çalışır. F.Kərimzadə də belə sənətkarlardandır. O, Azərbaycanımızı bütöv görmək arzusunun "Xudafərin" dilogiyasında canlandırmışdır.

Bildiyimiz kimi, ədib Vedibasarda anadan olmuşdur. O, ömrünün sonuna qədər doğma yurd həsrətilə yaşamışdı, ürəyi dağlı idi. Ədib Məmməd Murad adlı sənət dostuna Qara dəniz sahillərindən yazdığı məktubunda belə qeyd edir: "Burada Şah İsmayıl haqqındakı romanı tamamlayıram. Amma istəyirəm pəncərədən baxanda Vətənin bir daşını, bir ağacını görüm. Qara dənizi görürəm."

Bu məqamda görkəmli şəxsiyyətlərin Fərman Kərimzadə haqqında söylədiklərini xatırlamaq yerinə düşərdi: "Fərman Kərimzadə son dərəcə sadə, təmiz, geniş ürəkli, böyük naturalı bir adam idi. O, azərbaycanlı xarakterinin mahir yaradıcısı, əsl vətəndaş kimi Azərbaycan namusunun bir parçası idi."

Sabir Rüstəmxanlı, Azərbaycanın xalq şairi.

"Fərman Kərimzadə hadisələrin məntiqini tutmağı, obrazların mənəvi-psixoloji aləmini aydın cizgilərlə əks etdirməyi bacaran sənətkardır. O, sənətkar kimi də, şəxsiyyət kimi də vaxtdan ucada dayanmağı bacardı."

Qəzənfər Paşayev, professor.

"Bütün ağı, insanlığı, mənəvi gözəlliyi ilə Allah Fərmanı xoşbəxt yaratmışdı. Fərman Kərimzadə həyatı ədəbiyyata gətirdiyindən yaradıcılığında obrazlar qalereyası da olduqca real və zəngindir. Fərman Kərimzadənin ictimai-siyasi və pedoqoji fəaliyyəti ilə ədəbi yaradıcılığı bir-birini tamamlayırdı."

İlyas Tapdıq, şair.

"Fərman rəssam təfəkkürü, şair zərifliyi ilə nəsrimizə bir şirinlik gətirdi. 1967-ci ildə çap olunmuş "Qarlı aşırım" onun yazıçı istedadını, ümidverici və gələcəkli bir nasir kimi yetişdiyini üzə çıxardı."

Musa Yaqub, şair.

"Fərman Kərimzadənin hər əsəri bir insan dünyasıdır. Onun əsərləri kino sənəti üçün zəngin material verir. Fərman Kərimzadə ölümsüzlüyün zirvəsinə ucalan və milyonların qəlbində əbədi yaşayan sənətkardır."

Telman Məhdixanlı, jurnalist.

"Fərman Kərimzadənin yazdığı əsərlər, yaratdığı obrazlar öz milli koloriti, milli özünəməxsusluğu, milli düşüncə tərzilə seçilirdi. O, yazdığı əsəri, təsvir etdiyi obrazı yaşayırdı."

Yeganə Kərimzadə, yazıçı (ədibin qızı).

"Fərman Kərimzadə azərbaycançılıq ideologiyasının bətnindən doğulmuş insan idi. Onun yaradıcılığı, düşüncəsi, atdığı hər bir addım bütöv Azərbaycan savaşı hesablanmışdı. Fərman Kərimzadə ölməz əsərləriylə, böyük vətəndaşlıq qüruruyla özünə əbədi heykəl qoyub getdi."

Sərvaz Hüseynoğlu, yazıçı-şair.

Azərbaycanın görkəmli yazıçılarından biri, tarixi romanlar ustası Fərman Kərimzadə 17 mart 1989-cu ildə, 52 yaşında vəfat etmişdir. Bu qısa ömründə yaratdığı əsərlər oxucularının böyük rəğbətini qazanmışdı. Yaşasaydı Azərbaycan ədəbiyyatını neçə-neçə gözəl əsərlərlə zənginləşdirəcəkdik.

F.Kərimzadənin əmanət qovub getdiyi əsərləri onun daxili aləmini, dünyasını güzgü kimi əks etdirir. Böyük ədibin əsərləri daim oxucular, onu sevənlər tərəfindən sevilə-sevilə oxunur, nəsildən-nəsilə keçdikcə də oxunacaq, öz aktuallığını heç zaman itirməyəcək.

Ədəbiyyat

1. F.Kərimzadə "Qarlı aşırım", Bakı, Gəndlik, 1987.
2. F.Kərimzadə "Xudafərin körpüsü", Bakı, 1992.
3. F.Kərimzadə "Çaldıran döyüşü", Bakı, Yazıçı, 1987.
4. Y.Qarayev "Meyar – şəxsiyyətdir." Bakı, Yazıçı, 1988.
5. Y.Axundov "Aqzərbaycan sovet tarixi romanı" Bakı, Yazıçı, 1979.
6. S.Rüstəmxanlı "Bu çay niyə qurudu", "Ədəbiyyat və incəsənət", 24 mart 1989.
7. Murad M. "Müasirlər yazmasa", "Ədəbiyyat və incəsənət", 21 aprel, 1989.
8. O.Kazimov "Ağlın, qəhrəmanlığın vəhdəti haqqında roman" Bakı, Yazıçı, 1987.

Xülasə

Fərman Kərimzadənin tarixi romanları

Azərbaycanın görkəmli yazıçılarından biri olan Fərman Kərimzadə məzmunlu və orijinal tarixi romanlar müəllifidir. Tanınmış nasirin əsərləri böyük oxucu rəğbətini qazanmışdır. Ədib yaradıcılığa gənc yaşlarından başlamış, bir-birinin ardınca maraqlı əsərlər yaratmışdır. Bu məqalədə Fərman Kərimzadənin tarixi romanları sırasında xüsusi yeri olan "Qarlı aşırım" və "Xudafərin körpüsü" əsərlərindən bəhs olunur.

Açar sözlər: tarixi roman, görkəmli yazıçı, oxucu rəğbəti, tarixi şəxsiyyət, milli kolorit, dilogiya, obrazlar qalereyası.

Резюме

Исторические произведения Фармана Керимзаде

Видный азербайджанский писатель Фарман Керимзаде является автором содержательных и оригинальных исторических романов. Произведения известного прозаика приобрели огромное читательское признание. Писатель начал свое литературное творчество с юных лет и один за другим создал интересные произведения.

В данной статье говорится о произведениях «Снежный перевал» и «Худаферинский мост», которые занимают особое место среди его исторических романов.

Ключевые слова: исторический роман, видный писатель, читательское признание, историческая личность,

Rəyçi: dos. Xəlili Ə.M.